

יום עיון ייצוגיות ככלי לשינוי חברתי

תובענות ייצוגיות למטרות חברתיות: דוגמאות ודרכי פעולה

עו"ד אסף פינק, יעקב פינק משרד עו"ד

סעיף 1 לחוק

"מטרתו של חוק זה לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול של תובענות ייצוגיות, לשם שיפור ההגנה על זכויות"

הלכה ומעשה

חסמים מול יתרונות

יתרונות	חסמים
התמקדות בצווי עשה ול"ת והצהרתיים	קושי לכימות הנזק, שכ"ט וגמול
התייחסות רצינית מצד בית המשפט	הליך ארוך התערבות רשויות
הצדקה לראשי נזק מיוחדים	נזק לא ממוני
אתגר משפטי	תחומים משפטיים חדשים [אין תקדים]
פגיעה במעוול	שאלת הפורום הנאות
שליטה בהליך ובהסדר	הליכים ארוכים ופשרות לא "ראויות"

הלכה ומעשה

בג"ץ 2114/12 וכתבה מיום 19.8.12 בעיתון הארץ

בגץ 2114/12 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' ממשלת ישראל

16. התוצאה היא שהעתירה נדחית. העותרים ישאו יחד ולחוד בשכר טרחת עורך דין בסך 15,000 ש"ח לטובת המשיבים 1-6 ובאותו סכום לטובת המשיבה 7 והמשיבה 8 (בסך הכל 45,000 ש"ח).

כתבה

עו"ד דן יקיר, היועץ המשפטי של האגודה לזכויות האזרח, מעורכי הדין הבולטים בישראל המתמחים בזכויות אדם, מדגיש כי בניגוד לעותרים אחרים, לעותר ציבורי לבג"ץ אין אינטרס אישי וכל מטרתו היא להביא לתיקון עוולות. לדבריו, "בעוד שמוצדק לפסוק הוצאות משמעותיות לטובת עותר ציבורי שהביא לתיקון עוול, אין להעניש עותר ציבורי שהביא נושא ראוי לדיון אף אם עתירתו נדחתה בסופו של דבר".

<http://www.haaretz.co.il/news/law/1.1804679>

הלכה ומעשה

הפרטים בתוספת השניה לחוק

פרט	תיאור מקוצר	פרט	תיאור מקוצר	
1	תביעה נגד עוסק	8	(1) תביעה בעילה של הפליה בעבודה לפי חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה	
			2	(2) חוק שכר שווה
3	תביעה נגד תאגיד בנקאי	9	(1) תביעה בעילה לפי פרקים ד' ה' ה' 1 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות	
			4	(2) הוראות הנגישות לפי חוק תו"ב (3) הוראות חוק שידורי טלוויזיה
5	תביעה בעילה הנובעת מזיקה לנייר ערך	10	(1) תביעה בעילה שלביה"ד האיזורי לעבודה הסמכות הייחודית לדון בה לפי סעיף 24(א), (1), (א1), או (3)	
			6	(2) תביעה של עובד בעילה לפי סעיף 6 לחוק שכר מינימום, סעיפים 2 ו3 לחוק הזכות לעבודה בישיבה, חוק העסקת עובדים ע"י קבלני כ"א
			7	(3) בפרט זה למעט תביעה של עובד שחל עליו הסכם קיבוצי
11	תביעה נגד רשות להשבת סכומים שגבתה שלא כדין כמס אגרה או תשלום חובה אחר			
12	ת' נגד מפרסם כהגדרתו בסעיף 30א לחוק התקשורת	13	ת' נ' חברה להפעלת מערכת סליקה פנסיונית מרכזית, בקשר להעברת מידע או כספים	

פילוח פרטים בתוספת ה-2

- פרטים 1-5, 11-13 [ניי"ע והגבלים כקטגוריה נפרדת]
- אנשים עם מוגבלות
- איסור אפליה
- מפגעים
- שוויון בעבודה
- עבודה
- רשויות?

הלכה ומעשה

דוגמאות

פרט 6 - תחנה מרכזית בירושלים

פרט 7 - מועדונים, קול ברמה

פרט 8 - אפליית נשים בהריון בקבלה לעבודה, שכר שווה

פרט 9 - ראובן ברון נ' אגד ודן, אפליה בביטוח

פרט 10 - ידיד עובדות סיעוד, פס"ד וירון עובדי שמירה

הלכה ומעשה

חקיקה רלבנטית

• כל החקיקה האזרחית בפרטים הרלבנטיים [פרטים בקשר ל...]

• חוק שוויון אנשים עם מוגבלות

• חוק שוויון הזדמנויות בעבודה

• חוק שכר שווה

• חוק התכנון ובניה

• חוק שידורי טלוויזיה

• חוק איסור אפליה

• דיני עבודה: חוק שכר מינימום, שעות עבודה ומנוחה, ישיבה בעבודה

• עילות לפי חוק ני"ע והגבלים עסקיים

הלקחה ובעשה

חקיקה נוספת / תחומים נוספים

חוק הגנת הפרטיות

חוקי היסוד

תחום הבריאות

חקיקת החינוך

מגזרים

זקנה

הלכה ומעשה

תפקידי הארגון

- זכות עמידה
- התייצבות לדיונים וידיד בית משפט
- התנגדויות וערעורים
- ארגון כבודק
- ארגון כממונה
- תרומות
- **יתרונות נוספים**
- קרן תובענות ייצוגיות
- בג"ץ קטן?

הלכה ומעשה

יתרונות

- פגיעה בכיס של המעוולים - הרתעה כלכלית
- איום/פגיעה בתדמית של מעוולים
- הפקרת הזירה
- חדשנות משפטית
- אכיפה אזרחית
- מכפיל כח [הן לארגון והן מודל לחיקוי]
- אין צורך בהוכחת עילה אישית

הלכה ומעשה

מודלים אפשריים

ארגון כתובע

ארגון כמייצג משותף

ארגון כמקור מידע

ארגון כמומחה מקצועי [חוו"ד וליווי]

ארגון וקליניקה כווטש

- אפשרות לקבלת הכרה ע"י השר ולהגשת התנגדויות וערעורים ע"י ארגונים.
- קיימים חוקים עם הכרה אינהרנטית בארגון: [שכר שווה איסור אפליה]

הלכה ומהעשה

סיכום ביניים

"מטרתו של חוק זה לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול של תובענות ייצוגיות, לשם שיפור ההגנה על זכויות"

הכרכת קידום לכויות פורה!

תם ולא נפעם...

לתגובות - asaf@pinklaw.co.il

הלכה ומעשה

מניעת מפגעים

• פרט 6

"תביעה בקשר למפגע סביבתי נגד גורם המפגע; לענין זה, "גורם המפגע", "מפגע סביבתי" – כמשמעותם בחוק למניעת מפגעים סביבתיים"

"מפגע סביבתי" - זיהום אויר, רעש, ריח, זיהום מים, זיהום מי-ים, זיהום על ידי פסולת, זיהום על ידי חומרים מסוכנים, זיהום על ידי קרינה, פגיעה בסביבה החופית, מפגע אסבסט, והכל כשהם בניגוד לחיקוק, לצו, לתכנית, לרשיון עסק או לכל היתר או רישיון אחר או שיש בהם פגיעה בבריאותו של אדם או גרימת סבל ממשי לאדם;

דגשים:

- קבוצתית וייצוגית
- ארגונים מוכרים לפי חוק למניעת מפגעים
- חוות דעת מומחים
- חקיקה נרחבת מאוד
- משרדי ממשלה שונים
- כל תחום המשפט האזרחי
- תקינה ומדידות

השוואה בין ייצוגית לקבוצתית

תובענה ייצוגית	תובענה קבוצתית	
חוק תובענות ייצוגיות התשס"ו-2006	החוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות) התשנ"ב-1992	חוק מסדיר
<ul style="list-style-type: none"> ○ ניתן לתבוע גם סעד כספי ○ עילות תביעה רחבות יחסית – "תביעה בקשר למפגע סביבתי נגד גורם המפגע", כהגדרתם בחוק למניעת מפגעים. ○ קשה לקבל סעד זמני 	<ul style="list-style-type: none"> ○ אין צורך בהליך מקדים של אישור התביעה כתביעה ייצוגית ○ סעדים זמניים אפשריים כבכל תביעה אזרחית 	יתרונות עיקריים
<ul style="list-style-type: none"> ○ צורך בשלב מקדים של אישור התובענה כייצוגית, הארכת ההליך. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ לא ניתן לתבוע סעד כספי, אלא צווי עשה, צווי מניעה וכו' בלבד. ורק בתובענה חוזרת ניתן לבקש סעד כספי ○ חובה להתריע 60 יום טרם הגשת התובענה 	חסרונות עיקריים
<ul style="list-style-type: none"> ○ OPT OUT ○ בימ"ש מחוזי 	<ul style="list-style-type: none"> ○ OPT IN ○ בימ"ש שלום 	הבדלים נוספים

פרט 7 – איסור הפליה

"מעמד אישי" – היות אדם רווק, נשוי, גרוש או אלמן;

"מקום ציבורי" – כל מקום המיועד לשימוש הציבור, לרבות אתר תיירות, בית מלון, אכסניה, בית הארחה, גן ציבורי, מסעדה, בית קפה, אולם המשמש למופעי בידור ותרבות, מוזיאון, ספרייה, דיסקוטק, אולם או מיתקן ספורט, בריכת שחיה, קניון, חנות, מוסך וכן מקום המציע שירותי תחבורה ציבורית;

"שירות ציבורי" – שירותי תחבורה, תקשורת, אנרגיה, חינוך, תרבות, בידור, תיירות ושירותים פיננסיים, המיועדים שימוש הציבור;

"שירותים פיננסיים" – שירותי בנקאות, מתן אשראי וביטוח;

"שירותי תחבורה" – אוטובוסים, רכבות, תובלה אווירית, אניות, שירותי הסעה והשכרת

(א) מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, במתן הכניסה למקום הציבורי או במתן שירות במקום הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, מעמד אישי או הורות.

דגשים:

- שירות מול מקום פיזי וגם שירות אחר?
- שוויון בקריטריונים שלא חלים בחוק?
- חזקות
- הפליה שלא ע"פ החוק

הלכה ומעשה

פרט 8 אפליה בעבודה

(א) לא יפלה מעביד בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, נטייתם המינית, מעמדם האישי, הריון, טיפולי פוריות, טיפולי הפריה חוץ-גופית היותם הורים, גילם, גזעם, דתם, לאומיותם, ארץ מוצאם, השקפתם, מפלגתם או שירותם במילואים, קריאתם לשירות מילואים או שירותם הצפוי בשירות מילואים כהגדרתו בחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986, לרבות מחמת תדירותו או משכו, בכל אחד מאלה:

- (1) קבלה לעבודה;
- (2) תנאי עבודה;
- (3) קידום בעבודה;
- (4) הכשרה או השתלמות מקצועית;
- (5) פיטורים או פיצויים פיטורים.
- (6) הטבות ותשלומים הניתנים לעובד בקשר לפרישה מעבודה.

דגשים

- חזקות!!!
- קבוצה ושיטתיות
- אפליה לא רק בקבלה לעבודה
- שכר שווה [מנגנון מובנה לקבלת מידע]

הלכה ומעשה

פרט 9 – חוק השוויון לאנשים עם מוגבלות ועוד

"חוק זה מטרתו להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות, ולעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים, וכן לתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלוא יכולתו"

• סעיף 20 ה' לחוק תובענות ייצוגיות

(ה) בית המשפט לא יפסוק בתובענה ייצוגית פיצויים לדוגמה, וכן לא יפסוק פיצויים בלא הוכחת נזק, למעט בתביעה כמפורט בפרט 9 בתוספת השניה, ואולם אין באמור כדי למנוע פסיקת פיצויים בשל נזק שאינו נזק ממון.

דגשים

- חוק מול תקנות
- גוף ציבורי ושירות ציבורי
- גם רשויות
- תוקף התקנות

הלכה ומעשה